

Onze handtekening
onder het landschap

ELAN Zuidoost-Friesland
Agrarisch Natuurbeheer
Commissieweg 15,
9244 GB in Beetsterzwaag

T: 0512-383800
E: info@elan-zofriesland.nl
W: www.elan-zofriesland.nl

Beheer van Landschapselementen (2)

Dit document bevat een beschrijving van het beheer van de verschillende soorten landschapselementen, zoals die opgenomen zijn in de aanvraag Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer 2016 van ELAN, koepel van de agrarische natuurverenigingen in Zuidoost Friesland.

Voor deze landschapselementen kan vanaf 1 januari 2016, mits voldaan wordt aan een aantal voorwaarden, een beheersubsidie worden ontvangen door de beheerder. Deze subsidie is een vergoeding voor het uitvoeren van bepaalde werkzaamheden aan de diverse landschapselementen. Uitbetaling van de vergoeding vindt plaats als de werkzaamheden ook daadwerkelijk uitgevoerd zijn. Het gaat daarbij veelal om cyclisch beheer, d.w.z. maatregelen die eens in de x jaar terugkomen, zoals het afzetten van de beplanting in een houtwal.

In dit document wordt het beheer beschreven, zoals gebruikelijk uitgevoerd wordt. Met betrekking tot het uitvoeren van bepaalde maatregelen kunnen er vanuit de gemeente of boswet regels zijn waaraan voldaan moet worden. Deze worden niet in dit document, maar in een afzonderlijk document beschreven.

Voor de beschrijving en voorwaarden van de verschillende beheerpakketten wordt verwezen naar het document "Beheerpakketten ELAN Zuidoost Fryslân". In het voorliggende document wordt "de techniek" van het beheer van de volgende soorten landschapselementen beschreven:

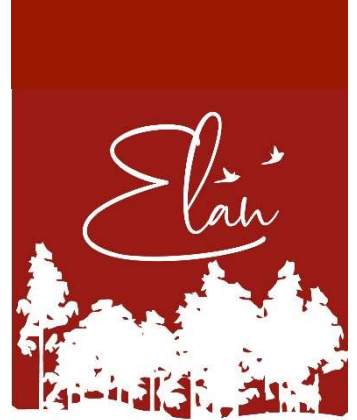
1. Houtwal en –singel
2. Elzensingel
3. Hakhoutbosje
4. Bosje
5. Bomenrij en solitaire boom
6. Poel en klein historisch water

Nu volgt: 2. Elzensingel

Onze handtekening onder het landschap

ELAN Zuidoost-Friesland
Agrarisch Natuurbeheer
Commissieweg 15,
9244 GB in Beetsterzwaag

T: 0512-383800
E: info@elan-zofriesland.nl
W: www.elan-zofriesland.nl

2. Elzensingel

Elzensingels kunnen worden vergeleken met houtsingels, maar bij elzensingels gaat het om een enkele rij opgaande beplanting. Houtsingels kunnen ook uit meerdere rijen bestaan. De begroeiing in elzensingels, staande op sloottaluds, bestaat met name uit zwarte els, maar daarnaast in de meeste gevallen ook diverse andere soorten bomen en struiken. De plaats op het talud is veelal van nature bepaald. Bij het graven of fors schonen van sloten zijn er juist op de taluds ideale omstandigheden voor het ontkiemen van het elzenzaad. In het verleden zijn zo veel elzensingels ontstaan bij de ontginning van het hoogveen in Zuidoost Friesland. Vroeger waren er veel dubbele elzensingels, d.w.z. op beide taluds van een sloot een rij begroeiing. Ook nu nog komen we dergelijke voor flora en fauna zeer waardevolle singels regelmatig tegen.

Het beheer van elzensingels kan worden vergeleken met het beheer dat hiervoor beschreven is, bij de houtwallen en –singels. Ook voor elzensingels betreft het een cyclisch beheer, waarbij eens in de x jaar een eindkap of snoeibeurt plaats vindt.

Eindkap

Het belangrijkste verschil met houtwallen en –singels is de cyclus waarin de eindkap uitgevoerd wordt. Deze is met 21 jaar voor elzensingels een aantal jaar korter. Dit heeft te maken met de grotere groeisnelheid van zwarte els, waardoor de begroeiing ook eerder aan eindkap toe is. De eindkap wordt in feite op dezelfde manier uitgevoerd als bij houtwallen en –singels, d.w.z. dat de gehele beplanting in de singel – m.u.v. overstaanders – in één keer afgezet wordt t.b.v. natuurlijk verjonging op de achterblijvende stobben.

Voor een verdere beschrijving van de eindkap wordt verwezen naar de tekst hierboven, bij houtwal en –singel. Ook andere maatregelen, die tijdens of direct na de eindkap van elzensingels van toepassing kunnen zijn (bijvoorbeeld bestrijden ongewenste soorten, bijplanten, sloot schonen), worden beschreven bij houtwal en –singel.

Aandacht voor overstaanders: ook voor elzensingels geldt dat aanbevolen wordt om diverse mooi gevormde bomen en/of struiken te laten staan bij de eindkap: de overstaanders. In elzensingels worden vaak essen als overstaander aangewezen, maar ook lijsterbes of zwarte els zelf (een enkele stam of een aantal stammen bij elkaar/op een stobbe) kan prima als overstaander dienen. Maar denk ook om het laten staan van een of enkele meidoorns of struiken van andere soorten, vanuit landschappelijk en ecologisch oogpunt!

Aandacht voor bijplanten: indien er in elzensingels bijgeplant wordt, dient rekening gehouden te worden met de soortenkeuze. Bij het inplanten van grote open delen zal het gaan om een mix van (grotendeels, bijvoorbeeld 60-70%) de hoofdhoutsoort zwarte els en aanvullende soorten (30-40%; soorten zie houtwal en –singel).

Onze handtekening onder het landschap

ELAN Zuidoost-Friesland Agrarisch Natuurbeheer

Commissieweg 15,
9244 GB in Beetsterzwaag

T: 0512-383800

E: info@elan-zofriesland.nl

W: www.elan-zofriesland.nl

Bij eenvormige elzensingels kan ervoor gekozen worden om bijvoorbeeld na de eindkap de variatie in begroeiing te vergroten door het tussenplanten van uitsluitend diverse aanvullende soorten.

Aandacht voor sloot schonen: bij dubbele elzensingels ligt de sloot tussen de beide singels. Wanneer de begroeiing in de singels goed gesloten is zal er in de sloot weinig plantengroei tot ontwikkeling komen door schaduwwerking. Er zal dan uitsluitend ophoping van organisch materiaal ontstaan door bijvoorbeeld bladval. Het schonen van de sloot hoeft in dergelijke gevallen maar eens in geruime tijd plaats te vinden en het ideale moment daarvoor is direct na de eindkap, waarbij de kraan gemakkelijk de sloot kan bereiken, over de stobben heen.

Snoeien: 1e en 2e ingreep

Ook voor deze maatregelen geldt dat ze overeenkomen met de snoeibeurten van houtwallen en – singels. Ook bij elzensingels worden de snoeibeurten in het 7e en 14e jaar na eindkap uitgevoerd. De uitvoering van de maatregel – uitsluitend verwijderen van over het aangrenzende perceel hangende staken en takken, en dus niet 'dunnen' – wordt beschreven bij houtwal en –singel.

Jaarlijks beheer

De verschillende maatregelen binnen het jaarlijkse beheer, zoals beschreven bij houtwal en –singel, zijn in principe ook voor elzensingels van toepassing en kunnen bij elzensingels op een vergelijkbare wijze uitgevoerd worden.

[EINDE]